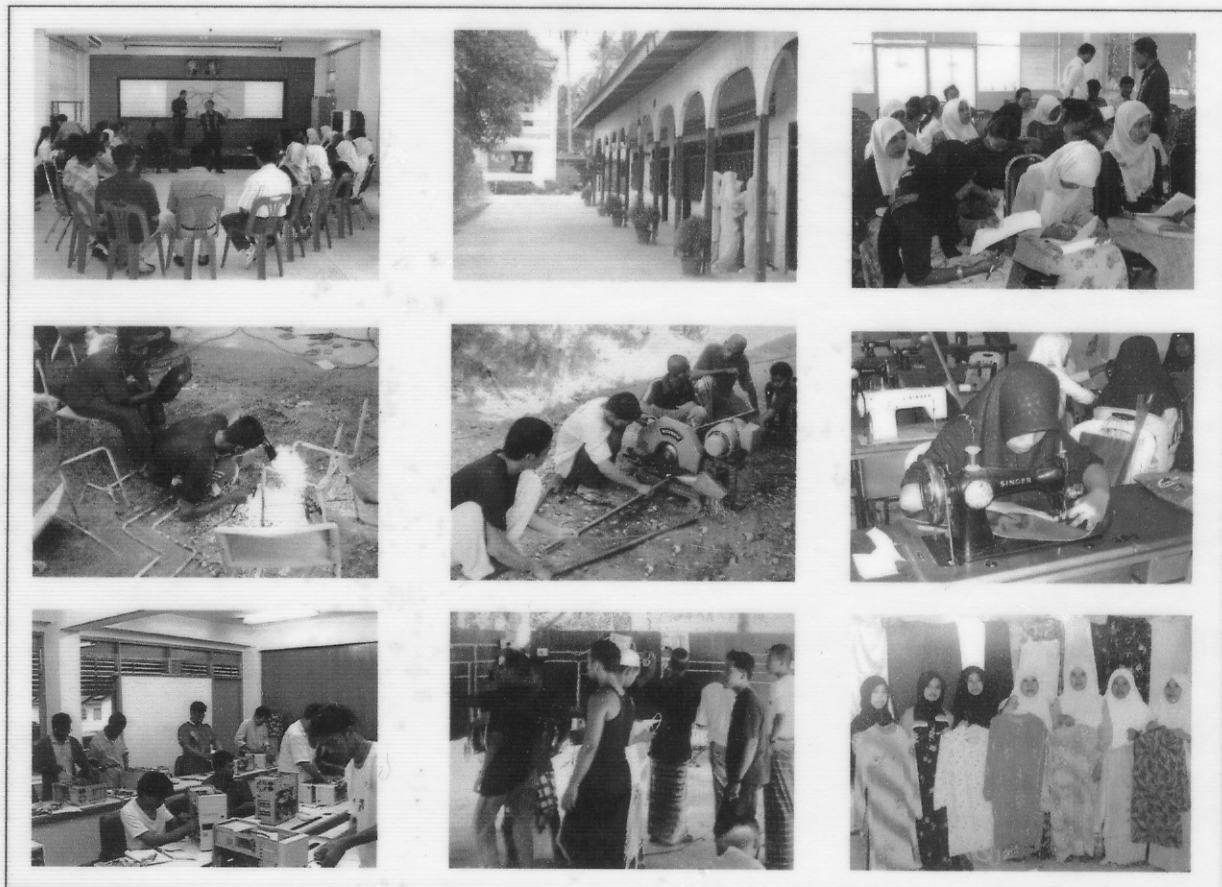

รายงาน

การติดตามประเมินผล

โครงการพัฒนาอาชีพในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม/ปอเนาะ/ชุมชน
ในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส

เสนอต่อ

สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค 12 สงขลา
กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน

โดย

มารุต ดำชะอม
สนั่น เพ็งเหมือน
ปราณี ทองคำ
ศิริวรรณ วิบูลย์มา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

2548

ชื่อเรื่อง การติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาอาชีพในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม/ปอเนาะ/ชุมชน ในพื้นที่จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส

ผู้เขียน มารุต คำชะอม, สนั่น เพ็งเหมือน, ปราณี ทองคำ และ ศิริวรรณ วิบูลย์มา

ปีที่พิมพ์ 2548

แหล่งทุน สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค 12 สงขลา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน

บทสรุปของผู้บริหาร

โครงการพัฒนาอาชีพในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม / ปอเนาะ / ชุมชน ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเยาวชนในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม / ปอเนาะ / ชุมชน ให้มีความรู้ ทักษะ และฝีมือด้านช่างต่าง ๆ เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการสร้างงาน สร้างอาชีพ เพื่อเสริมสร้างสันติสุขของประชาชน และแก้ปัญหาความยากจนที่เกิดจากการว่างงาน เป็นโครงการที่สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค 12 (สพภ. 12 สงขลา) ดำเนินการเพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดให้ทุกภาคส่วนร่วมกันแก้ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างเร่งด่วนแบบบูรณาการ ดำเนินการในพื้นที่จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ผ่านกิจกรรม 3 กิจกรรมคือ 1) การสัมมนาเพื่อสำรวจความต้องการ ทิศทางการพัฒนาฝีมือแรงงานในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม / ปอเนาะ / ชุมชน (กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้นำศาสนาและชุมชน 364 คน : จังหวัดยะลา 103 คน ปัตตานี 154 คน และนราธิวาส 107 คน) 2) การอบรมเทคนิคการสอนงานแก่วิทยากร กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้มีฝีมือในวิชาชีพต่าง ๆ ทุกตำบล ๆ ละ 1 คน รวม 203 คน ระยะเวลาฝึกอบรม 60 ชั่วโมง : จังหวัดยะลา 67 คน ปัตตานี 68 คน และนราธิวาส 78 คน และ 3) การพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อเพิ่มศักยภาพเยาวชนในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม / ปอเนาะ / ชุมชน ให้สอดคล้องอุตสาหกรรมในพื้นที่และภูมิปัญญา (กลุ่มเป้าหมายคือ เยาวชนในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม / ปอเนาะ / ชุมชน 221 แห่ง 4,422 คน ระยะเวลาฝึก 2 เดือน (240 ชม.) : จังหวัดยะลา 73 รุ่น ปัตตานี 74 รุ่น และนราธิวาส 74 รุ่น (รุ่นละ 20 คน)

การติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาอาชีพในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม / ปอเนาะ / ชุมชน ของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค การดำเนินงานในภาพรวมตามเกณฑ์ และสร้างตัวชี้วัดความสำเร็จ และประเมินผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการในภาพรวม ทั้งในมิติของกระบวนการ ผลลัพธ์ และ

ผลกระทบ ตลอดจนข้อเสนอแนะ แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานต่อไป ในการประเมินผลครั้งนี้ใช้หลักการประเมินผลแบบมีส่วนร่วม โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ผู้นำชุมชน วิทยากรผู้มีส่วนในวิชาชีพต่าง ๆ เยาวชนที่เข้าฝึกอบรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค 12 (สพภ. 12 สงขลา) และเจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับโครงการทั้งศูนย์ฯจังหวัดยะลา ปัตตานีและนราธิวาส ในการติดตามประเมินผลครั้งนี้ใช้ข้อมูลจาก 3 แหล่งคือ ข้อมูลจากการรายงานผลของหน่วยปฏิบัติตามโครงการ ข้อมูลจากการติดตามผลภาคสนามของทีมติดตามประเมินผลและข้อมูลจากการจัดเวทีเรียนรู้ร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการอบรมและเจ้าหน้าที่ดำเนินการฝึกอบรม

ขั้นตอนในการดำเนินการมีดังนี้คือ ร่วมกับสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค 12 สงขลา และศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส กำหนดขอบข่ายในการติดตามประเมินผลโครงการและกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ 1) แบบสอบถามผู้นำศาสนา/ผู้บริหารโรงเรียน 2) แบบสอบถามผู้เข้ารับการฝึกอบรมเทคนิคการสอนงาน 3) แบบสอบถามเยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรมพัฒนาอาชีพ (หลักสูตร 240 ชม.) 4) แบบสอบถามเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรง (Validity) ความเป็นปรนัย (Objectivity) และความเที่ยง (Reliability) กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 1,336 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารโรงเรียน 52 คน 2) วิทยากร 119 คน 3) เยาวชน 1,151 คน และ 4) เจ้าหน้าที่ 14 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างมีสัดส่วนตามจังหวัด (Stratified Random Sampling)

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2548 นอกจากนี้ได้ศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพเพิ่มเติม โดยการสังเกต การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการและการสนทนากลุ่ม (Focus-group discussion) เป็นการตรวจสอบยืนยันความเที่ยงตรงด้านข้อมูลเพื่อให้ผลการประเมินมีความตรงและเชื่อถือได้มากที่สุด มีการจัดเวทีเพื่อเสนอผลการดำเนินงานของโครงการ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงาน นอกจากนี้ได้มีการสรุปบทเรียนและสะท้อนกลับผลการประเมินโครงการ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค 12 และศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดในพื้นที่ภาค 12 ร่วมกับทีมติดตามประเมินผลโครงการ

ผลการประเมินโครงการทั้ง 3 จังหวัด ตามตัวชี้วัดในกิจกรรมที่ 1,2,3 และตามตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการสรุปได้ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนเพื่อสำรวจความต้องการและทิศทางการพัฒนาฝีมือแรงงาน

1. ด้านปัจจัยเบื้องต้น ประกอบด้วย

1.1 ผู้เข้าร่วมสัมมนา พบว่า 3 ใน 4 เป็นผู้บริหารโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม/ปอเนาะ/ชุมชนและผู้นำศาสนา แต่มีผู้เข้าร่วมสัมมนา 1 ใน 4 เป็นผู้ประสานงานวิชาชีพ ซึ่งมีคุณสมบัติไม่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด สำหรับเจตคติผู้เข้าร่วมสัมมนามีเจตคติที่ดีต่อโครงการมาก

1.2 เจตคติของเจ้าหน้าที่ต่อกิจกรรม

เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดทั้ง 3 จังหวัดมีความเห็นว่าการสัมมนาเพื่อสำรวจความต้องการและทิศทางการพัฒนาฝีมือแรงงานมีการดำเนินการอย่างเร่งด่วน จึงหวังผลสำเร็จมากไม่ได้ และไม่แน่ใจว่าข้อมูลความต้องการฝึกออาชีพ จากผู้เข้าร่วมสัมมนามีความน่าเชื่อถือและตรงกับความต้องการของเยาวชน

1.3 งบประมาณ

เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดทั้ง 3 จังหวัด มีความเห็นว่างบประมาณมีความเหมาะสม

1.4 สถานที่/ระยะเวลา

ผู้บริหารโรงเรียน/ปอเนาะ/ชุมชน จากจังหวัดยะลาและนราธิวาส มีความเห็นว่าสถานที่และระยะเวลาในการสัมมนามีความเหมาะสมปานกลาง ส่วนผู้บริหารจากจังหวัดปัตตานี มีความเห็นว่าทั้งสถานที่และเวลาที่จัดสัมมนามีความเหมาะสมมาก

2. กระบวนการ ประกอบด้วย

2.1 การประสานงานระหว่างศูนย์กับกลุ่มเป้าหมาย

ผู้บริหารโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม/ปอเนาะ/ชุมชนทั้ง 3 จังหวัด 1 ใน 2 ได้เข้าร่วมพร้อมกับทางศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด และติดต่อกับผู้ประสานงานของศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด ส่วนที่เหลือมีการประสานงานกับศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดโดยผ่านทางวิทยากร

2.2 ขั้นตอนการสัมมนา

ผู้เข้าร่วมสัมมนาและเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดทั้ง 3 จังหวัด มีความเห็นว่าขั้นตอนและระยะเวลาเหมาะสม แต่เครื่องมือสำรวจความต้องการอาชีพยังไม่เหมาะสม

3. ผลผลิต ประกอบด้วย

3.1 ผู้บริหารโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม/ปอเนาะ/ชุมชนทั้ง 3 จังหวัด มีความพึงพอใจในการจัดสัมมนามาก

3.2 ผู้บริหารโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม/ปอเนาะ/ชุมชน ทั้ง 3 จังหวัดมีความรู้ความเข้าใจโครงการมาก

3.3 ความต้องการพัฒนาอาชีพในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม พบว่าผู้เข้าร่วมสัมมนาทั้ง 3 จังหวัดมีความต้องการพัฒนาอาชีพในโรงเรียนสูงมาก

3.4 เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดทั้ง 3 จังหวัด 7 ใน 10 เห็นว่าการสัมมนาครั้งนี้ได้ผลปานกลาง

3.5 เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดทั้ง 3 จังหวัดเห็นว่าปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการสัมมนา คือโรงเรียน 1 ใน 4 ที่ผู้บริหาร ไม่ได้เข้าร่วมสัมมนาด้วยตนเอง ข้อเสนอแนะคือฝ่ายดำเนินการต้องสื่อสารให้ผู้บริหารเห็นความสำคัญในการเข้าร่วมสัมมนา

กิจกรรมที่ 2 การอบรมวิทยากรเรื่องเทคนิคการสอนงาน

1. ปัจจัยเบื้องต้น ประกอบด้วย

1.1 วิทยากรฝึกอบรมทั้ง 3 จังหวัดมีความเห็นว่าเกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเป็นวิทยากรตามโครงการเหมาะสม แต่ในการคัดเลือกวิทยากรให้ได้ตามเกณฑ์มีข้อจำกัดจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ และมีเวลาจำกัด

1.2 งบประมาณ

วิทยากรฝึกอบรมทั้ง 3 จังหวัด มีความคิดเห็นว่างบประมาณเหมาะสมมาก

1.3 สถานที่

วิทยากรฝึกอบรมทั้ง 3 จังหวัด มีความเห็นว่าสถานที่จัดอบรมเหมาะสมมาก

1.4 ความเหมาะสมของอุปกรณ์และเครื่องมือ

วิทยากรฝึกอบรมทั้ง 3 จังหวัด มีความเห็นว่าอุปกรณ์ เครื่องมือเหมาะสมมาก

1.5 หลักสูตร

หลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการมาก

2. กระบวนการ

2.1 ความเหมาะสมของการฝึกอบรม

การฝึกอบรมวิทยากรทั้ง 3 จังหวัดดำเนินไปได้ด้วยดี

2.2 ระยะเวลา

วิทยากรผู้เข้าฝึกอบรมทั้ง 3 จังหวัด มีความเห็นว่าระยะเวลาเหมาะสม

3. ผลผลิต

3.1 ความรู้และทักษะ

วิทยากรผู้เข้าฝึกอบรมทั้ง 3 จังหวัดเห็นว่ามีความรู้ความเข้าใจ และทักษะที่ได้รับสูงกว่าก่อนฝึกอบรมมาก

3.2 ผลสัมฤทธิ์ของการฝึกอบรม

วิทยากรผู้เข้าฝึกอบรมเทคนิคการสอนงานทั้ง 3 จังหวัด จบหลักสูตรทุกคน

3.3 ความพึงพอใจ

วิทยากรผู้เข้าฝึกอบรมทั้ง 3 จังหวัดมีความพึงพอใจ การฝึกอบรมมาก เห็นว่าการอบรมเทคนิคการสอนงานทำให้มีความรู้ ประสบการณ์ สามารถนำไปปรับปรุงตัวเองให้การสอนมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้มีความมั่นใจในการสอน

3.4 ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ

เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดทั้ง 3 จังหวัด มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าการดำเนินโครงการมีปัญหาอุปสรรคคือ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมขาดความสนใจอย่างต่อเนื่อง และปัญหาความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ของผู้รับการฝึกอบรม ข้อเสนอแนะคือควรฝึกอบรมและสร้างวิทยากรในสาขาอาชีพที่ขาดแคลน และควรมีการฝึกอบรมเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง

กิจกรรมที่ 3 การพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อเพิ่มศักยภาพเยาวชนในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม/

ปอเนาะ/ชุมชน

1. ปัจจัยเบื้องต้น ประกอบด้วย

1.1 ความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการพัฒนาอาชีพ

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้ง 3 จังหวัด 6 ใน 10 มีความต้องการการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ ทั้งนี้ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และต้องการนำไปประกอบอาชีพหารายได้

1.2 วิทยากร/ความรู้ความสามารถและการถ่ายทอด

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้ง 3 จังหวัด เห็นว่าวิทยากรมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดทักษะวิชาชีพมาก

1.3 งบประมาณ

ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดทั้ง 3 จังหวัดเห็นว่า งบประมาณเหมาะสม

1.4 วัสดุ ครุภัณฑ์

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้ง 3 จังหวัด เห็นว่าวัสดุอุปกรณ์ ประกอบการฝึกอบรมส่วนมากเหมาะสม เพียงพอ มีเพียงบางส่วนชำรุด ได้รับล่าช้า ไม่ทันเวลา

1.5 สถานที่

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้ง 3 จังหวัด เห็นว่าสถานที่จัดฝึกอบรมส่วนมากเหมาะสม มีเพียงส่วนน้อยที่สถานที่ คับแคบ อากาศร้อน

1.6 หลักสูตร

เจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดทั้ง 3 จังหวัด มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การฝึก 3 ใน 4 เป็นไปตามหลักสูตรและแผนการฝึกอบรม

2. ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย

2.1 การประสานงาน

การประสานงานกับโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม ผู้นำศาสนาและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้ง 3 จังหวัด ได้รับความร่วมมือดี

2.2 การฝึกอบรม

การฝึกอบรมทั้ง 3 จังหวัดขั้นตอนและวิธีการฝึกอบรมมีความเหมาะสมมาก กิจกรรมมีความเหมาะสมเข้าใจง่าย

3. ด้านผลผลิต ประกอบด้วย

3.1 ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

ผู้เข้าฝึกอบรมและผู้บริหารทั้ง 3 จังหวัด มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ส่วนความเห็นของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อโครงการเห็นว่าได้ผลปานกลาง

3.2 ผลสัมฤทธิ์ของการฝึกอบรม

ผู้เข้าฝึกอบรมทั้ง 3 จังหวัด เห็นว่าหลังจากอบรมตนเอง มีความรู้และทักษะ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและประกอบอาชีพได้ในอนาคต

3.3 ความสอดคล้องกับบริบทหรือสภาพแวดล้อมของชุมชน

เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดและผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้ง 3 จังหวัดมีความเห็นสอดคล้องกันว่าอาชีพที่ฝึกอบรมมีความสอดคล้องกับอุตสาหกรรมและภูมิปัญญาในท้องถิ่น และสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง

3.4 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อโครงการ

ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ารับการฝึกอบรมทั้ง 3 จังหวัด คือ วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ การจัดซื้อล่าช้าและบางส่วนชำรุด นอกจากนั้นยังมีปัญหาเรื่องเวลาที่ใช้ในการฝึกไม่สามารถฝึกต่อเนื่องกันได้นาน 6 ชั่วโมงเพราะผู้เข้าฝึกอบรมต้องเรียนวิชาสามัญ

ข้อเสนอแนะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้ง 3 จังหวัด คือ โรงเรียนสถานที่ฝึกต้องเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอและอยู่ในสภาพที่พร้อมใช้ฝึกได้ ส่วนเจ้าหน้าที่การเงินควรประสานงานกับวิทยากรและยืมเงินทอรองจ่ายเพื่อซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้ทันเวลา เรื่องเวลาที่ต่อเนื่องเสนอแนะให้ฝึกในวันหยุดปิดภาคฤดูร้อน

ปัญหาที่ได้จากการสนทนากลุ่มวิทยากรทั้ง 3 จังหวัด คือ

- 1) ความไม่ปลอดภัยของวิทยากรในการเดินทางไปให้การฝึกอบรม และความไม่ปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ในการไปตรวจเยี่ยม เนื่องจากเหตุการณ์ไม่สงบในพื้นที่
- 2) ความไม่พร้อมของกลุ่มผู้รับการฝึกอบรมเช่น เวลาว่างไม่พร้อมกัน บางคนไม่เห็นความสำคัญ ไม่เอาใจใส่ในการฝึก
- 3) ความเร่งด่วนของโครงการ เวลาในการประสานงานมีน้อย
- 4) กลุ่มในชุมชนฝึกอบรมได้ไม่เต็มที่ เพราะผู้เข้าฝึกติดภาระงานหลัก
- 5) การกำกับดูแลของศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด ไม่ทั่วถึง ผู้ประสานงานมีน้อย
- 6) อุปสรรคในการฝึกไม่เพียงพอหรือใช้การไม่ได้
- 7) ผู้รับการฝึกอบรมบางส่วนมาสาย/ ขาดบ่อยแต่เข้าอบรมเพราะต้องการเบี้ยเลี้ยง
- 8) สถานที่ฝึกอบรมบางแห่งไม่สะดวก
- 9) ระยะเวลาในการฝึกของสาขาช่างไม่เพียงพอ
- 10) เยาวชนผู้รับการฝึกอบรมไม่เข้าใจภาษาไทยโดยเฉพาะการอ่านและเขียน
- 11) อุปสรรคในการฝึกอบรมมักสูญหายในระหว่างฝึก
- 12) การเบิกเงินค่าเช่าที่พักของเยาวชนและวิทยากร
- 13) เยาวชนขาดความรู้พื้นฐานทางด้านช่างต้องใช้เวลามาก

ข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่มวิทยากร มีดังนี้

- 1) ควรสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การฝึกให้เพียงพอ
- 2) ควรขยายเวลาฝึกอบรมบางสาขาช่าง เพื่อยกระดับฝีมือ
- 3) จัดเตรียมสถานที่ฝึกอบรมให้เหมาะสม
- 4) เร่งรัดการเบิก-จ่ายเงินให้ทันความต้องการในการฝึกอบรม
- 5) ควรมีการวัดผล ประเมินผลการฝึกอบรม
- 6) ควรจัดหาตลาด และแหล่งทุน
- 7) ควรมีค่าเบี้ยเลี้ยงแก่วิทยากร
- 8) ควรจัดทำเอกสารหลักสูตรประกอบการฝึกอบรม

ข้อเสนอแนะของคณะผู้วิจัย

ผลการศึกษาดังกล่าว คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรมีการฝึกอบรมวิทยากรผู้ให้การฝึกอบรม เพื่อยกระดับฝีมืออย่างต่อเนื่องและให้ทั่วถึงทุกสาขาวิชาในทุกพื้นที่ ที่มีความขาดแคลนแต่เป็นที่ต้องการของชุมชน

1.2 ควรมีโครงการพัฒนาฝีมือแรงงานในสถาบันการศึกษาเช่นนี้อย่างต่อเนื่อง และควรขยายเวลาฝึกอบรมบางสาขาวิชาช่าง เพื่อยกระดับฝีมือให้สามารถนำไปใช้ได้ทั้งในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับเจ้าหน้าที่

2.1 ควรจัดฝึกอบรมเสริมความรู้ ทักษะ ทั้งด้านช่างและการถ่ายทอดงานให้กับวิทยากรที่เข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วมให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้และปฏิบัติได้

2.2 ควรปรับเจตคติที่มีต่อการทำงานให้ถูกต้อง คือทำงานเพื่อชีวิตและสังคม และพัฒนาทักษะการทำงานเชิงรุกในสถานการณ์เร่งด่วน ต้องมีความมั่นใจ กำลังใจและความไว้วางใจ ในการวางแผน การประสานงานและดำเนินงานสร้างเครือข่ายกับภาคีต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชนทั่วไป

2.3 ควรเปิดโอกาสให้วิทยากรหรือผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโครงการ จะทำให้เกิดความโปร่งใส โดยเฉพาะการบริหารจัดการเรื่องวัสดุ อุปกรณ์ สำหรับการฝึกอบรมจะได้วัสดุ อุปกรณ์ ที่มีคุณภาพ และราคาเหมาะสม

2.4 ส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การจัดการเรื่องการรวมกลุ่มผู้ผลิต การแปรรูป การบรรจุภัณฑ์ การตลาด ตลอดจนแหล่งเงินทุน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับวิทยากร

3.1 ควรแสวงหาและพัฒนาในเรื่องความรู้ ทักษะทางด้านวิชาชีพของตนอยู่ตลอดเวลาให้ทันกับความก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีของสาขาวิชาชีพนั้น ๆ

3.2 ควรแสวงหาและพัฒนาความรู้ ทักษะด้านการถ่ายทอดงานในรูปแบบต่าง ๆ มีการวางแผนการสอน การวัด - ประเมินผลการฝึกอบรม ตลอดจนมีความรู้เรื่องการรวมกลุ่มเพื่อทำธุรกิจขนาดย่อม (SME) ด้วย

4. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม / ปอเนาะ / ชุมชน

4.1 ผู้บริหารโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม/ปอเนาะ/ชุมชน ควรให้ความสำคัญของโครงการพัฒนาอาชีพของนักเรียน / เยาวชน หรือกลุ่มเป้าหมาย โดยให้ความสำคัญกับการคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีความต้องการและสนใจในสาขาวิชาชีพอย่างแท้จริงและให้ความสำคัญกับการติดตามดูแลกำกับการดำเนินงานการฝึกอบรม จะทำให้การฝึกอบรมได้ผลมาก

4.2 ผู้บริหารโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม/ปอเนาะ/ชุมชน ควรให้การสนับสนุนสถานที่ งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ในการฝึกอบรมเพิ่มเติมนอกเหนือจากการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเดียว เพื่อแสดงออกให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเห็นว่าสถาบันการศึกษาของตนให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาอาชีพของนักเรียน / เยาวชนมาก ทำให้เกิดสำนึก กระตือรือร้น ในหมู่ผู้เรียน / เยาวชนมากขึ้น

4.3 ผู้บริหารโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม /ปอเนาะ ควรจัดเวลาการฝึกอบรมให้เหมาะสม นักเรียน /เยาวชน สามารถเรียนรู้วิชาชีพควบคู่กับวิชาสามัญได้โดยไม่ขัดแย้งกัน

4.4 ผู้บริหารโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม/ปอเนาะ ควรจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ โดยการจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมสาขาวิชาชีพต่างๆ ในโรงเรียนในรูปแบบของกิจกรรมเสริมศูนย์บ่มเพาะทางวิชาชีพหรือศูนย์บ่มเพาะธุรกิจ